

פיסול בחומר

האגודה לקידום אמנות לעם
המדור לאמנויות פלסטיות

מוגש בברכה ע"י בנק לאומי לישראל בע"מ

פיסול בחומר

האגודה לקידום אמנות לעם
המדור לאמנויות פלסטיות

- משרד החנוך והתרבות
- קרן התרבות אמריקה-ישראל
- ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל.

תערוכה ניידת

שונים: כלי קטורת, כלים המעוצבים כדמויות אדם ובעלי חיים וגלוסקמאות חרס ששימשו לקבורת עצמות המתים. כל אלה קושטו בציורים ובתבליטים מעולם החי והצומח כסמלי פיריון שמקורם במיתוסים הקדומים של המזרח.

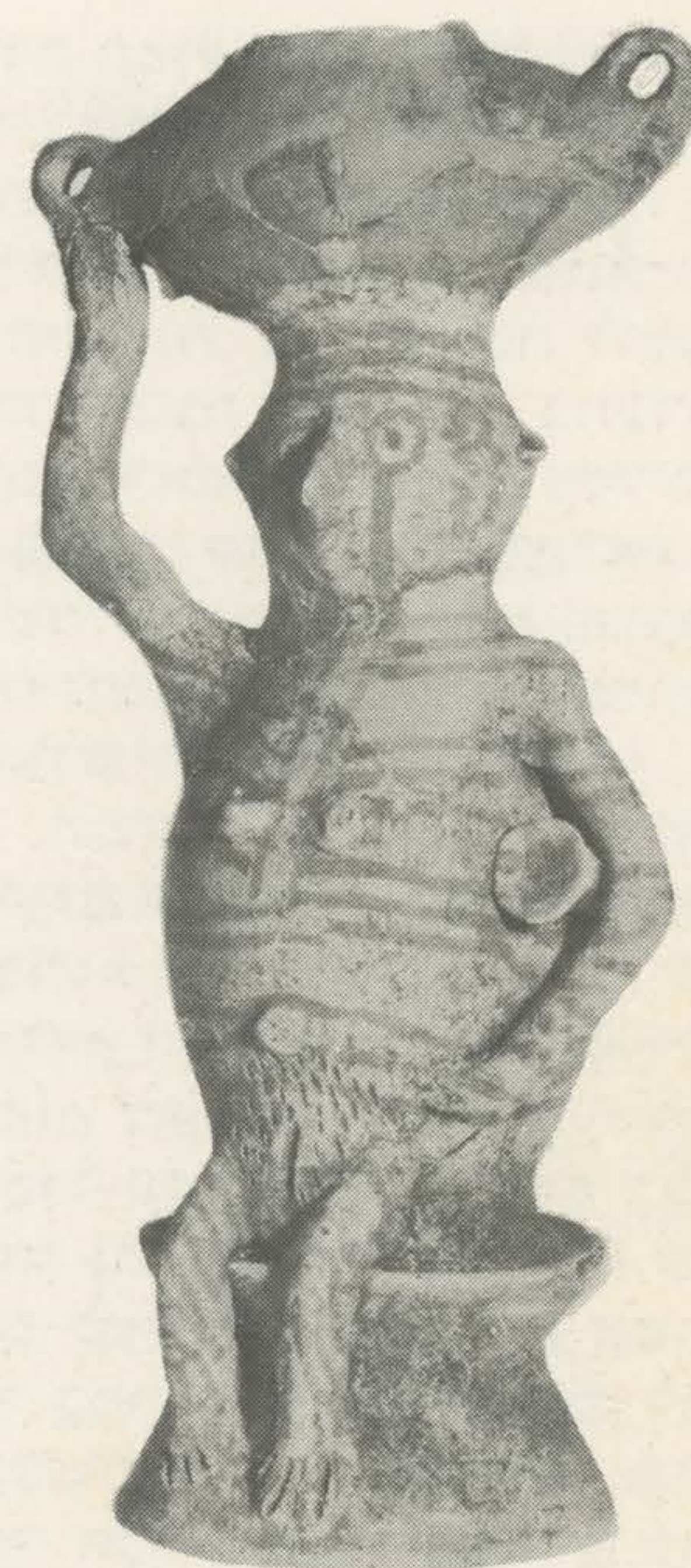
הנה כי כן, כמעט תמיד היה כישרון-היצירה של האדם משולב בדת. לשיאים של אכסטאזה דתית הגיעה היצירה האמנותית באמנות השומרית העתיקה, בתקופה הביזאנטית ובימי-הביניים. רק בתקופת הרנסאנס באירופה החל הניתוק.

כוח-עליון ואילצו כביכול למלא את מישאלותיו.

בחפצי האמנות שנתגלו בארץ ניכרות השפעות זרות, שמקורן בתרבויות אגן הים התיכון. ערב-רב של סיגנונות קנו להם אחיזה באזורנו, בדרך-כלל לא לאורך זמן ובניגוד לאזורים אחרים סמוכים שסיגנונותיהם היו מגובשים במידה רבה יותר (במצרים, למשל, לא השתנה סיגנון היצירה האמנותית במשך כאלפיים שנה עד לאחר השושלת השלישית). יש והחפצים היו שייכים למהגרים והם מבטאים את דתם ואורח-חשבבתם, ויש שהובאו בדרכי-מיסחר ונטמעו בסיגנונות המקומיים ובפולחנים הכנעניים. מצבה הגיאופוליטי של הארץ נלמד במידה-רבה מחפצי האמנות שנחשפו בה.

פסלים או צלמיות אדם ובעלי-חיים שנתגלו בחפירות ארכיאולוגיות נעשו מחומרים שונים אך פסלי הטיין הם השכיחים ביותר. מטין נעשו הכלים או הסמלים שנועדו, כאמור, לצרכי פולחן. בצלמית האשה של התרבות הירמוכית, למשל, מודגשים אברי הפיריון, שעה שהפנים עוטות מסיכה. צלמית זו מכונה אלת הפיריון, "האלה האם". במשך אלפי שנים מופיעה צלמית האלה האם בסיגנונות שונים בכל רחבי המזרח, כשהרעיון הבסיסי משותף לכולם: כח הפיריון של הנקבה, המבטא את מושג הפיריון בכללותו, בו תלויים הספקת המזון, הציד והצמחייה.

ליד צלמיות אדם ובעלי-חיים שנתגלו בארץ, מופיעות יצירות אחרות בטיין, שיש לכללן במסגרת יצירות האמנות בחומר. הללו הם כלי פולחן

צלמית אשה יושבת ועל ראשה מחבצה. נחשף בגילת. צלמית זו יכולה לשמש דוגמה מובהקת של צלמית-פיריון האשה, משולב בפיריון העדרים מניבי החלב. המחבצה היא כלי לחיבוץ חמאה שנמצאה בפעם הראשונה בחפירות בתל-אביב.

1 דומם בשלושה מימדים, צבוע, 22 x 14 x 21

"אני אוהבת את החומר בצורותיו
הבסיסיות — כך הוא יכול להיות עתיק
מאד, או ניצחי. עליו לשאת בגאווה
סימני אצבעות המגלות רטט
והתלבטות, אהבה ועינוי — סימנים
המשקפים את מהות האדם" אומרת
האמנית. הכלים הבודדים של אנה בק
מלאי אמצעות צורניות, וניכרת
באחדים מהם נימה פנטסטית בד־בבד
עם פרופורציות נאות. ייחודם טמון
בשתי תכונות מוגדרות נוספות:
ראשית, קיבוצם יחדיו של הכלים
כמעין טבע־דומם בשלושה מימדים,
כשלכל קבוצה קומפוזיציה ויחסים
צורניים משלה "אני מנסה לתת לכל
עצם אישיות משלו וכן לתאר את
מקומו במסגרת הקבוצה. מערכת
היחסים ההדדיים בין מרכיבי הקבוצה
הם למעשה נושא יצירתי".
שנית, ציבעוניותם. אין הצביעה נעשית
בזיגוג כמקובל, אלא באמצעות
צבעי־אקריליק על הכלי המוגמר לאחר
שריפתו — סולם צבעים ועבודים
המקנים לכלים צבעוניות מיוחדת
במינה.

ראובן ברמן, ידיעות אחרונות

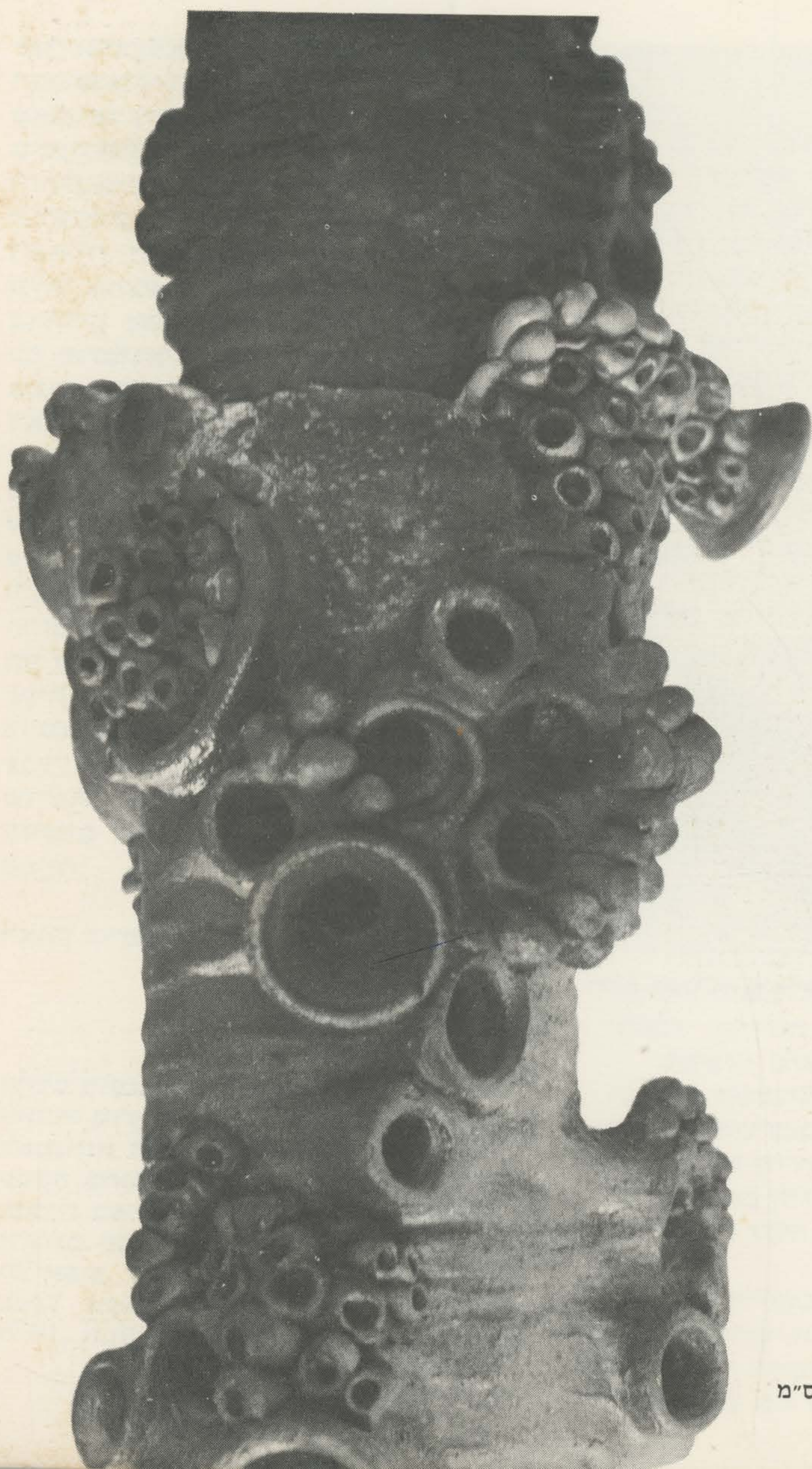
ילידת רומא, איטליה, 1936.
לימודי מדעי המדינה ואח"כ האקדמיה
לאמנויות היפות בפרז, (1952-1958).
עסקה בהוראת ציור, בעיקר לילדי.
עובדת בפיסול בחומר מזה שבע שנים
והציגה עבודותיה מאז בגלריה "מבט"
תל־אביב, 1973, 1977, בגלריה
Aberbach fine Art, New York
1976, ובתערוכות קבוצתיות בחו"ל.

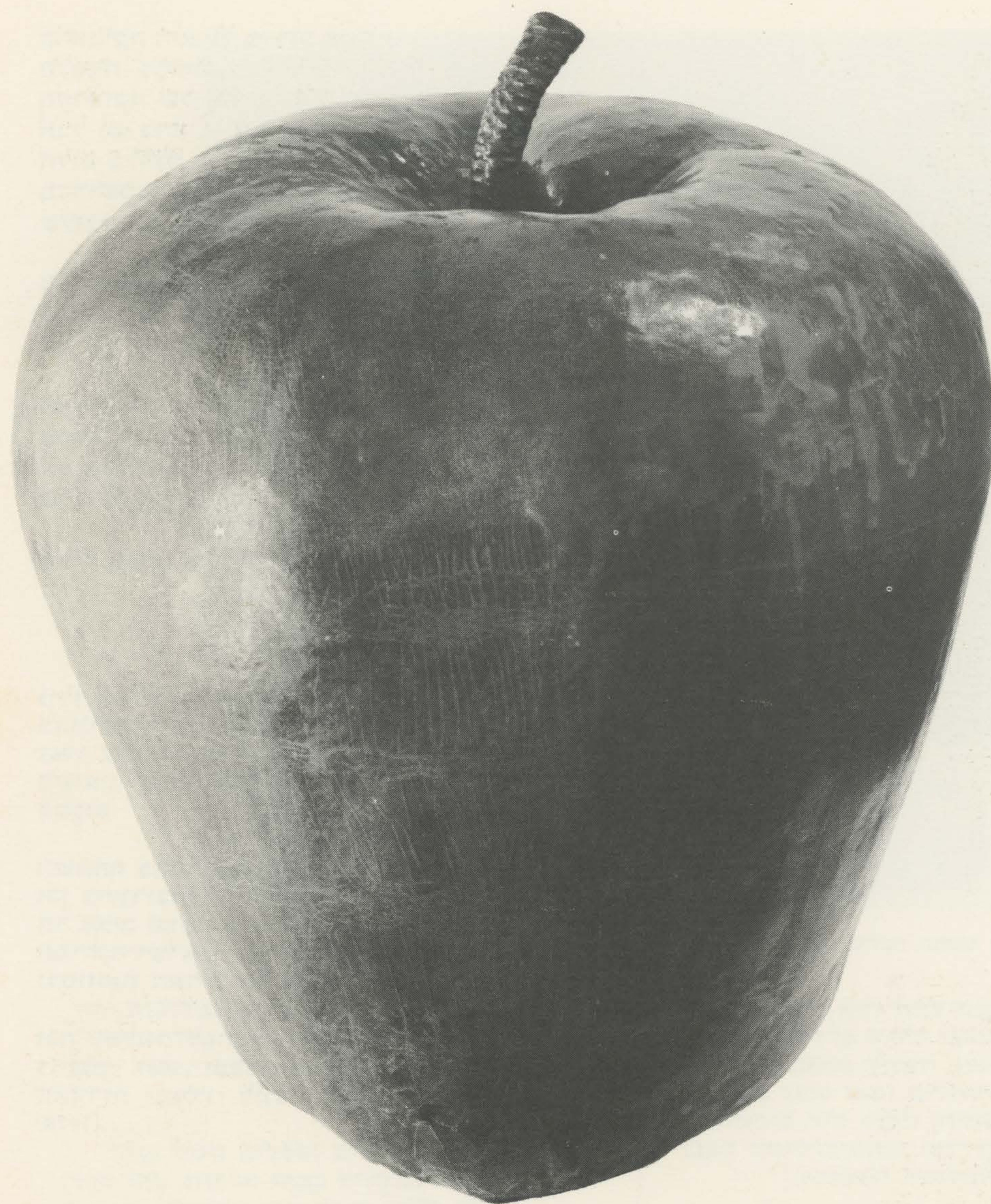
עבודתה של שלי הררי בחומר פונה אל הרגש ומבטאת את זיקתה העמוקה של האמנית לסביבתה. הפיסול שלה מקומי וצורותיו נבחרות מן הטבע. העבוד שלה איננו תצלום של המציאות, אלא אינטרפרטציה שלה. האמנית סופגת את התרשמויותיה מהחיים התת קרקעיים (היא מתגוררת סמוך לים) ומאלמנטים קישוטיים בנוף המזרחי. היצירות נראות כשואפות להתכנס בתוך עצמן והן מזכירות קונכיות, אלמוגים או עצים אגדיים. המשחק בצורות המסתלסלות כפרחים מסוגננים מוסיף נופך אקסוטי ליצירות, ומזכיר מבנים פולחניים קדומים. לעתים היא עובדת בצורות גושיות ולעתים בצורות דמויות פעמון החוזרות על עצמן ויוצרות על ידי כך מיקצב המיחד את העבודה ואת האמנית.

בעבודותיה של שלי הררי מתמזגת תפיסה פיוטית עם הכרת היסודות המיבניים של החומר, ואין היא מנסה לכפות על החומר תכונות שאינן מתאימות לו.

ניצה פלקסר, דבר

עובדת בפיסול קרמי. מתגוררת ועובדת ביפו העתיקה. הציגה בתערוכות יחיד וקבוצתיות בארץ ובחו"ל. התערוכה האחרונה התקיימה בגלריה דלסון ריכטר בדצמבר 1977 ונושאה התרכז ב"עלי טבק".

פיסול בחומר מתקשר אך לעתים
נדירות עם מימדים גדולים ו/או חוש
הומור. פסליה של אגני יואלי הינם גדלי
מידות, מעוררים חיוך ומראים על
מיומנות טכנית מושלמת בעיצוב
הצורות, בצביעתם ובהצבתם בחלל.
האמנית המכירה את כל הטכניקות
והחומרים האחרים בחרה דווקא
בקרמיקה. היא טוענת "אם אני חושבת
בחומר, אני לא רואה סיבה לעבוד
דווקא באבן ובברונזה רק משום
שלחומרים הללו יש שם טוב אצל כמה
אנשים..." הקרמיקאית שבה אינו בא
על חשבון הפסל — ולהיפך.

נושאי פסליה פשוטים כביכול: ביכורי
פירות ענקיים המתפקעים בבשלותם,
חיות "אנושיות" ואסטרונאוטים, אולם
על ידי הוצאת הדברים מהקשרם
הטבעי, ובמיוחד על ידי השינוי
המפתיע שהיא מחוללת במידות שלהם
ובצבעיהם, היצירות מלאות הומור וגם
לסתם תפוח של חולין יש קסם וטעם
של חג.

עמנואל בר-קדמא, ידיעות אחרונות.

ילידת צ'כוסלובקיה. חניכת האקדמיות
לאמנות של בודפסט ופרג. השתלמה
בפריס. עלתה ארצה ב-1948 ומאז חיה
ויוצרת בישראל ובחו"ל. במשך השנים
השתלמה בשוודיה ובשווייץ בשנת 1976
הוזמנה לעבוד וללמד כאמן אורח
בקולג' הממלכתי של מלבורן,
אוסטרליה. עבודותיה הוצגו בתערוכות
בתל-אביב, חיפה, ניו-יורק, מונטריאול,
בזל, מלבורן וושינגטון וזכו למוניטין
בינלאומי.

10 ראש בתוך ראש, 30 x 22 x 25 ס"מ

קראמיקה היא על פי רוב אמנות
מלטפת, נעימה, דקורטיבית. פסלי
הקרמיקה של מוריס יפים עד מאד,
אבל יש בהם אלמנט של סיוט, של
חלום בלהות. אינך יכול להשתחרר
מהרושם שהם עשו עליך זמן רב אחרי
שעזבת את התצוגה.

ברבים מן הפסלים יש הומור מקאברי
שלו קירבה לציורי הירונימוס בוש או
לגישתו של מתיאס גרינוואלד.

לעתים רחוקות אתה נתקל בדמיון
מקורי כל כך, חזק ומגובש כמו זה
המתגלה בפסליו העשויים חרס שרוף
של דוד מוריס.

גיורא מנור, על המשמר

נולד בארה"ב ב-1936. למד עיצוב קרמי
באוניברסיטת אלפרדס, ארה"ב וב-
1962 עלה לארץ ומאז חבר קיבוץ עין
השופט, ועובד במפעל הקרמיקה
במקום.

השתתף בתערוכות קבוצתיות רבות
וכן בתערוכות יחיד ב"בת שבע"
תל-אביב (1972, 1976) ב"בית התרבות
אמריקה-ישראל" בניו-יורק (1975)
ובמוזיאון הארץ, תל-אביב (1977).

זכה במלגות לפיסול (מלגת "דבורה
דוידזון" 1967) ובפרס מטעם המועצה
האזורית "מגידו" ליוצרים ואמנים
(1975).

16 שממה, תבליט, 50 x 60 ס"מ, שלוב אבניים ויד

קנדה וישראל וכן בשש תערוכות יחיד, ביניהן ב"מוזיאון הארץ" תל-אביב (1972), ו"המוזיאון היהודי" בניו יורק (1973).

קירות קרמיים ופסלים משל נעמי ונורה נמצאים בבתי תרבות, בתי ספר, בתי כנסת ומוזיאונים בישראל, ארה"ב ואיטליה.

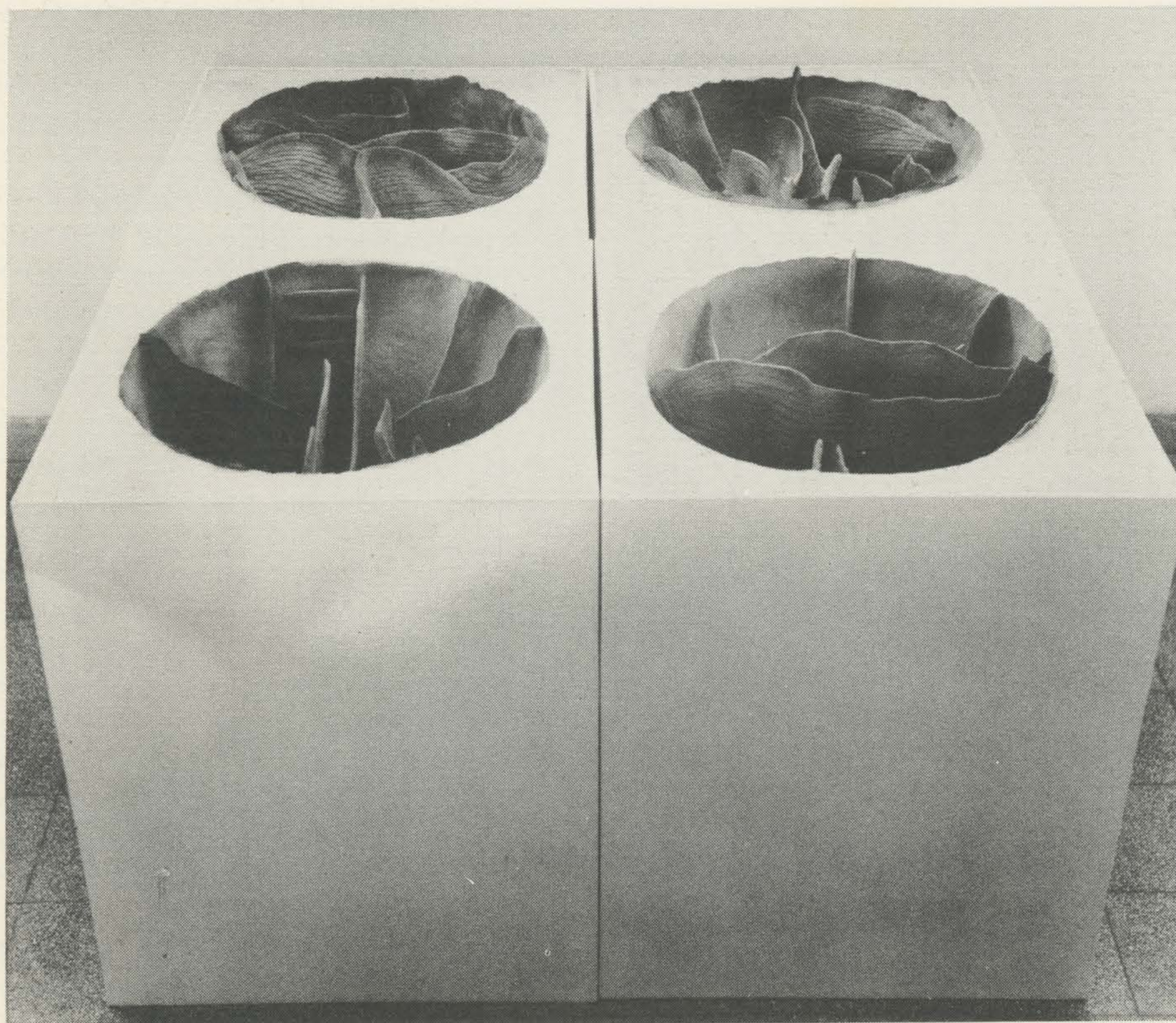
נעמי ביטר היא ילידת ירושלים, נורה כוכבי ילידת ברלין. עובדות יחד משנת 1962, תחילה בסטודיו משותף בתלפיות ירושלים ומאז 1970 בירושלים ובת"א. שתיהן למדו יחד ב"בצלאל" (מחלקת קדרות) ובאוניברסיטה העברית (חוג לתולדות האמנות).

נעמי ונורה השתתפו בתערוכות קבוצתיות רבות באירופה, ארה"ב,

ב-1970 ירדנו לראשונה לשהייה ממושכת לסיני. החיים בין הצוקים האדירים, הדממה, האור והצבע המשתנים תדיר הביאו לנקודת מפנה ומהפכה גדולה בעבודותינו בחומר. עד לאותה תקופה עסקנו בעיקר בקרמיקה שימושית ומאותו רגע נראה לנו הצורך לתרגם חוויות המדבר לשפת החומר כדחף שאין לעוצרו.

ואמנם מאז ועד היום יצרנו תבליטים ופסלים רבים שאופי המדבר טבוע בהם, אם מבחינה צורנית ואם בתוכנם. אחרי שמונה שנים של עיסוק בנושא, קיימים כמובן סנון ובחירה מדוקדקת יותר של נושאי העבודות. הגישה היא אולי שכלתנית יותר ופחות רגשית. בחלק מן העבודות נותר רק סגנון עצוב החומר — כחוט המקשר למדבר, ואילו נושא היצירה עוסק ביחסים שבין משטחי חומר שונים, בנגודים שבין גלי חומר רכים לבין קוים נוקשים וכו'. העבודות יותר פשוטות ופחות דרמטיות מבעבר.

העבודות כולן עשויות מחומר אדום צרוף ב-1050°C. לחומר עצמו מוחדרים גופים זרים הנשרפים בתנור ומשאירים חללים להעשרת פני השטח. כן אנו משתמשות באלמוגים בעלי תצורות שונות להטבעה בחומר רטוב על מנת להשיג משטחים מגוונים יותר. הצביעה היא משנית בחשיבותה ומשרתת בעצם את הצורה, ותפקיד הזוג הוא להחריף ולהעשיר את הצבעים.

17 הטבעות א'ד', 60 x 60 x 72 ס"מ כ"א
שילוב של חומר, פוליוריטן (חומר בידוד)
וקופסאות עץ

הליכה בבז' מטיבה סימנים, יוצרת
צורות; ידיים המשחקות באדמה
רטובה מטיבעות בה סימנים, יוצרות
בה צורות. בא הגשם — האדמה סופגת
מים, הכל נעלם, אין זכר יותר לסימנים,
להטבעות ולצורות ראשוניות. החומר
(בז' משופר) מקבל כבז' וכאדמה
רטובה הטבעות וסימנים. הידיים
מטיבעות בו צורות ראשוניות. לחיצת
האצבעות המצמידה חוליה לחוליה,
מטיבעה ומנציחה כל רגע בו נתון
החומר הרך. חוליות הצומחות אחת
מעל השניה בעודן רכות, עומסות
עצמן, מתקפלות, מתעוותות, יוצרות
חללים — מספרות תהליכי הטבעה
ראשוניים.

להנציח הטבעות ראשוניות העומדות
בגשם, במים; באה האש, המדורה,
החום הגבוה. החומר עובר באופן איטי
וממושך תהליכים פנימיים כימיים
ופיסיים והופך מחומר שברירי או רירי
רגיש ורך לחומר חזק, קשיח, עמיד
בפני מים, גשם וחום, ומנציח כל
הטבעה ראשונית לעד.

4 הטבעות הוכנו לתערוכה נודדת של
"אמנות לעם", ותוכננו עם הקופסה
כמעמד, וחומר בידוד (פוליוריטן)
כחלק מן העבודה.

זכתה במלגות ופרסים מטעם המכון
הישראלי לאריזה ועיצוב המוצר
(1965, 1966) ומטעם קרן התרבות
אמריקה ישראל (1972).

עוסקת בקרמיקה שימושית, עיצוב
כלים למפעלי קרמיקה, קישוט פנים
וחוץ, קירות בבנייני ציבור וכמוכן
בפיסול בחומר.

ילידת קיבוץ שער העמקים 1940.
למודי אמנות "בצלאל" ירושלים, אצל
חנה צונץ בחיפה ובאוניברסיטת
אלפרדס בניו-יורק.
הציגה בתערוכות יחיד בשער העמקים,
(1967) ב"משכית" בתל-אביב (1971)
ובגלריות בארה"ב (1964, 1972, 1976),
וכן בתערוכות קבוצתיות במוזיאון
תל-אביב (1968) ובגלריות ומוזיאונים
בארה"ב (1977).

18 טלפלא, 35 x 55 x 18 ס"מ

גדלתי כציירת והייתי מכורה לצבעים. גיליתי את החומר ובגדתי בצבעים. אני אוהבת לפסל בחומר שהוא הראשון לחומרים — מאחד בתוכו אדמה ומים ורוח ואש ועומד לעולם. נצחי מאד ושביר מאד — כי "מעפר באתי ואל עפר אשוב". הצורה היא הקובעת ואופי החומר. אני חופנת גוש חומר ורגע של אבדן עשתונות — מה לעשות בזה האחד? האם מה שרציתי אמש ולפני רגע עדיין רצוי לי? הרעיונות רבים מדי, האחד דוחף את קודמו והזמן מועט כל כך וגוש החומר הוא אחד. ליטוף של אצבע, ונעיצת צפורן עצבנית היום ולמחרת הכל יבש. יבוא במים ושוב אבק, יבוא באש גבוהה ואם ינצל — יעמוד לעד. מתחיל ספור חדש.

אני אוהבת ספורים ועבודותי מלאות בהם. רעיון מוביל למשנהו ועל כן רב עבודותי סדרות. רעיונותי השונים מתבססים על אהבה עצומה לתרבויות שחלפו והערצה להמצאות המחר.

אני מקווה שעבודותי ינעמו לכם וישמחו אתכם כשם שהעשיה משמחת אותי וגורמת לי להתרגשות.

מתגוררת שוב מ-1962 בישראל. יוצרת בשטחים שונים של האמנויות: פיסול, עיצוב, עיצוב בדים ללבוש ולשמוש, שטיחים, קירות. הציגה בתערוכות יחיד רבות וכן בתערוכות קבוצתיות. יצירותיה מצויות במבני ציבור: בתי מלון, בתי ספר, שדה תעופה, אניות, מטוסים, בתי עלמין ובנקים.

ולידת תל-אביב, 1939. לימודים יסודיים ותיכוניים בתל-אביב. לימודי אמנות: ציור במכון אבני; לימודי חומר באוניברסיטת ניו-יורק ועבודה כאסיסטנטית בבית"ס של האוניברסיטה. עבודות בעיצוב בדים ועבודות עיצוב לבתי כנסת ומרכזים יהודיים בארה"ב (בשיתוף מחלקת העיצוב של המוזיאון היהודי בניו-יורק).

קטלוג

1. בק אנה
דומם בשלושה מימדים (צבוע)
21 x 14 x 22
2. בק אנה
דומם בשלושה מימדים (צבוע)
22 x 16 x 22
3. בק אנה
דומם בשלושה מימדים
18 x 25 x 45
4. בק אנה
דומם בשלושה מימדים
27 x 25 x 30
5. בק אנה
דומם בשלושה מימדים
26 x 20 x 23
6. הררי שלי
עצים א' ב' ג'
קוטר 25 גובה 160, 110, 150
7. יואלי אגו
תפוח כחול
קוטר 49 גובה 54
8. יואלי אגו
חיה
28 x 28 x 45
9. יואלי אגו
אסטרונאוט עם חתול/צילום
מתוך סדרה של אסטרונאוטים
10. מוריס דוד
ראש בתוך ראש
25 x 22 x 30
11. מוריס דוד
ראש על יד (על כרית)
10 x 14 x 35
12. מוריס דוד
ראש צנצנת
24 x 21 x 25
13. מוריס דוד
הרבה ראשים (על בסיס)
28 x 32 x 32
14. נעמי ונורה
גבים, תבליט עגול קעור
קוטר 55
15. נעמי ונורה
התפרצות, תבליט
50 x 60
16. נעמי ונורה
שממה, תבליט
50 x 60
17. פלג רינה
הטבעות א' ד'
72 x 60 x 60 כ"א
18. שמשו ציונה
טלפלא
18 x 55 x 35 מתוך סדרה של 15
19. שמשו ציונה
טלפלא
11 x 55 x 35 מתוך סדרה של 15
20. שמשו ציונה
מלאך נח 200
21. שמשו ציונה
מלאך נוסע
180

המידות ניתנות בסנטימטרים לפי
רוחב x עומק x גובה

